

BACHELOROPPGAVE

”Utdanning er nøkkelen til livet” -
Masaijentes syn på utdanning og egen
kultur

“Education is the key of life” - Masai
girl’s perception on education and their
own culture

Skrevet av: Bjørnar Rødseth Espelid

GUPEL412 – Bacheloroppgave, vitenskapsteori
og forskningsmetode

Fakultetet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Jacob Melting

Innleveringsdato: 03.06.19

Antall ord: 9565

Abstract

Education for all is a worldwide ambition and a goal the modern society strives for. All though this topic is on the international agenda, there are still a lot of children who lacks access to education. Among these children, girls are a marginalised group and scores generally lower than boys on statistics regarding school enrolment. This project is focusing on which effect education has on this marginalised group and the society they come from, with a particular focus on the Masai people in Tanzania. They have status as indigenious and are known for keeping their traditions, which makes Masai girls an even more marginalised group when it comes to access to education. By using a qualitative approach, I have found that Masai girls find education as the key to a good life. With education they get more freedom and power in their own life, and the girls aim to go back to their societies to change the negative aspects of their own culture.

Forord

I forbindelse med min bacheloroppgave har jeg lært utrolig mye. Jeg har gjennom å få muligheten til å både besøke og undervise i et helt annet land og utdanningssystem enn jeg er vant til, fått innblikk i en kultur som for bare ett år siden var fremmed for meg. Jeg vil benytte denne anledningen til å gi en stor takk til samfunnsfagseksjonen ved Høgskulen på Vestlandet for nettopp denne unike muligheten. Jeg sitter igjen med mange gode minner og lærerike stunder fra en veldig vellykket studietur i deres regi.

Jeg vil også rette en stor takk til min veileder, Jacob Melting. Takk for gode samtaler, alt du viste og fortalte meg i Tanzania, din tilgjengelighet og ikke minst dine råd. En stor takk går også til de ansatte og elevene ved skolen jeg gjennomførte mitt praksisopphold i Tanzania. Jeg følte meg velkommen fra første stund, og ble kjent med en rekke fantastiske mennesker. Jeg setter stor pris på deres åpenhet og vilje til å dele sine historier og synspunkt. Til slutt vil jeg takke min søster og min samboer for at de har tatt seg tid til å finkjemme teksten min for skrivefeil og har kommet med oppmuntrende ord.

- *Bjørnar Rødseth Espelid, Bergen 03.06.2019*

Innholdsfortegnelse

Abstract	2
Forord	3
Tabeller	5
1 Innledning	6
1.1 Valg av tema	6
1.2 Problemstilling	7
1.3 Disposisjon	7
2 Bakgrunn	8
2.1 Den etniske gruppen masai	8
2.2 Utdanningssystemet i Tanzania	9
3 Teori og begrepsforklaring	11
3.1 Kulturbegrepet	11
3.2 Utdanning og kvinner – utvikling?	11
3.3 En verdenospennende målsetting	13
3.3.a Tanzania sine forpliktelser	14
4 Metode	15
4.1 Valg av metode	15
4.1.a Intervju	16
4.1.b Feltopphold	16
4.2 Utvalg	17
4.3 Etiske hensyn	18
4.3.a Forholdet mellom forsker og intervjuobjekt	19
4.4 Relabilitet og validitet	20
5 Presentasjon og drøfting	22
5.1 Presentasjon og kategorisering av informanter	22
5.1.a Rektor Edward	23
5.1.b Elevene	23
5.2 Hvordan oppfatter og opplever masaijenter egen kultur?	25
5.3 Hvordan påvirkes masaijenter og deres kultur av utdanning?	28
5.3.a Betydning av utdanning for masaijenter	29
5.3.b Utdanning sin påvirkning på masaikultur	31
6 Konklusjon	34
7 Litteraturliste	35

Tabeller

Tabell 5.1: Masaikultur – elevsvar

26

1 Innledning

1.1 Valg av tema

Utdanning er noe de fleste i Norge ser på som en selvfølge og noe absolutt alle skal ha tilgang til. Hittil i livet mitt har jeg gjennomført 13 år med grunnskoleutdanning og er nå på mitt tredje år med høyere utdanning. Til sammen blir dette 16 år med utdanning, og flere kommer det til å bli. Grunnen til at jeg trekker dette frem, er for å poengtere at det ikke er et unormalt langt utdanningsløp i norsk målestokk, snarere tvert i mot. Alle disse årene med utdanning er med på å påvirke oss som mennesker, samfunn og dets kultur. Denne institusjonens påvirkningskraft finner jeg utrolig spennende. Jeg har derfor valgt å se på nettopp utdanning sin påvirkningskraft på samfunnet som oppgaven sitt hovedtema.

Dette semesteret har jeg valgt et fordypningsemne innenfor samfunnsfag som heter ”Afrika med vekt på Tanzania”. I forbindelse med dette faget har vi foretatt oss en feltstudietur til Tanzania med et praksisopphold på en jenteskole for masai. I forkant av reisen vår har jeg gjennom forelesninger og lesing fått en stadig større innsikt i et skolesystem og en kultur som tidligere har vært fremmed for meg. Denne nye innsikten har satt i gang en rekke tankeprosesser hos meg. Som kommende lærer har jeg blant annet reflektert mye over hvilken betydning utdanning faktisk har - både for enkeltindivider, men også på et samfunnsnivå. I Norge er vi ”bortskjemt” med tilgangen vår på utdanning, et privilegium som ikke alle har. I samfunn hvor utdanning ikke er en selvfølge, kan man kanskje si at betydningen blir enda mer synlig enn i vårt ”bortskjemte” samfunn. Slik opplevde i hvert fall jeg det i møte med masaikulturen og det tanzanianske utdanningssystemet.

I arbeidet med denne oppgaven ønsker jeg å sitte igjen med mer kunnskap om andre kulturer og utdanningssystemer, slik at jeg får en dypere forståelse for andre mennesker og innblikk i andre skolesystemer.

1.2 Problemstilling

Jeg ønsket å finne ut av hvilket syn masaijenter har på utdanning og hvordan det påvirker dem, og kom frem til følgende problemstilling:

”Hvilket syn har masaijenter på utdanning og hvordan påvirker det deres framtidsutsikter og holdninger til masaikultur?”

I forbindelse med denne problemstillingen har jeg valgt å fokusere på to delspørsmål. Disse vil være med på å danne grunnlaget for min besvarelse på hovedproblemstillingen.

- *Hvordan oppfatter og opplever masaijenter den kulturen de har vært en del av?*
- *Hvordan påvirkes elevinformantene og deres oppfatning av masaikultur av utdanning?*

1.3 Disposisjon

I denne oppgaven tar jeg først for meg presentasjon av tema og problemstilling. Jeg har i del 2 sett på bakgrunnsinformasjon om Masai og det tanzanianske skolesystemet, som vil være relevant for oppgaven videre. I kapittel 3 har jeg sett på teori som vil sette fokus på og være relevant for problemstillingen. Dette er gjort med formål for å skape en større forståelse i drøftedelen. I kapittel 4 går jeg gjennom hvilke metoder jeg har benyttet meg av og begrunner mine valg. Videre kommer vi til hoveddelen av oppgaven, nemlig drøfting og presentasjon av innhentet datamateriale. Avslutningsvis kommer min konklusjon og besvarelse på problemstilling.

2 Bakgrunn

2.1 Den etniske gruppen masai

I og med at problemstillingen min tar for seg en spesifikk kulturell gruppe, er det naturlig å se på bakgrunnsinformasjon om masai før vi går videre i oppgaven. Masai er en etnisk gruppe som holder til i nordlige og sentrale deler av Tanzania, og i sørlige deler av Kenya. Som medlemmer av verdens urfolksorganisasjon defineres de som urfolk og er nok utenfor Tanzanias landegrenser den mest kjente etniske gruppen i Tanzania. De fleste masai er pastoralister og driver hovedsakelig med kveg og noe sau (Mashaza & Majani, Kulturelle ulikheter og utfordringer, 2018, s. 116). Pastoralister blir omtalt av Robert Stock (2004, ss. 203-204) som mennesker som holder husdyr, og er bemerkelsesverdig dyktige til å utnytte de marginale miljøene som er for tørre, steinete eller for bratte til å drive jordbruk. Masai bruker kveg til daglig ernæring, men det utgjør også en økonomisk og symbolsk verdi. Ved behov kan de selge kveg for å skaffe seg inntekt, og når kvinner giftes bort brukes kveg som brudepris til kvinnens familie. Det å få døtre kan derfor føre til øking av antall kveg. Den symbolske verdien kommer til uttrykk i hvor stor kvegbestand du har. Eier du mange kveg, vil du ha stor anseelse (Mashaza & Majani, Kulturelle ulikheter og utfordringer, 2018, ss. 116-118). Det er menn som eier kvegflokkene. Menn og gutter har ansvaret for å gjete og passe på dyrene og befinner seg derfor ofte utenfor bostedet, mens kvinnene tar seg av arbeidsoppgavene hjemme. Man kan si at Masai er nomadiske, da de er nødt til å flytte på seg etter behov for å finne beite og vann til dyrene sine.

Masai er patrilineære der slekt regnes gjennom farslinjen, og praktiserer polygyni, noe som betyr flerkoneri. De sosiale strukturelle forholdene hos masai baserer seg på klaner og alderssystem. Klanene består av flere generasjoner nært beslektede folk regnet gjennom farslinjen, mens alderssystemet er en inndeling av arbeidsoppgaver og roller til menn basert på alder. For eksempel er det eldre menn (45+) som har ansvaret for politiske spørsmål, administrasjon og å tale lokalsamfunnets sak utad (Mashaza & Majani, Kulturelle ulikheter og utfordringer, 2018, s. 117).

Masaikulturen er i langsom endring og holder på sin tradisjonelle kultur i høy grad.

Oppslutning til utdanning hos masai har tradisjonelt vært lav, men er økende (Mashaza & Majani, Kulturelle ulikheter og utfordringer, 2018, s. 119). Den lave oppslutningen kan være påvirket av deres nomadiske livstil og de rurale områdene de befinner seg i. Det er krevende å

ha barn på skolen når man stadig flytter på seg, og i tilfeller der det er langt til skolen, blir ikke utdanning prioritert på grunn av lang og farlig skolevei. Det at man får kveg som brudepris for døtre, kan også påvirke hvorfor få masai tar formell utdanning (se kapittel 3.2 for begrepsforklaring), da den direkte inntekten ved giftemål er mer tiltalende enn en mer langsiktig investering gjennom utdanning.

2.2 Utdanningssystemet i Tanzania

I Tanzania er den offisielle alderen for skolestart 5 år. Det tanzanianske utdanningssystemet bygger på en såkalt 2-7-4-2-3(+) modell, som betyr at man har først 2 år med pre-primary school (førskoleopplæring), etterfulgt av 7 år med primary (barneskole), 4 år på ordinary secondary (ungdomsskole), 2 år på advanced secondary (videregående) og til slutt 3 eller flere år på høyere utdanning (Mashaza & Majani, 2018). Dette er en struktur som ikke er veldig ulik den norske, men når det kommer til oppslutning til de ulike nivåene i utdanningssystemet og kjønnsforholdene er det store forskjeller. Den delen av opplæringen som har desidert størst oppslutning, er primary med godt over 90 % oppslutning av alle barn i skolealder i de fleste regioner i Tanzania (Wedgewood, 2010, s. 843). Grunnen til denne store oppslutningen henger nok sammen med det faktum at utdanning på primary-nivå er både obligatorisk og gratis for barna. Når det kommer til oppslutning til det videre utdanningsløpet er det mye lavere. I 2007 var det på ordinary secondary-nivå kun 21 % av barn i denne skolealdersgruppen i Tanzania som påbegynte Form 1 (første klasse på secondary), og på advanced secondary-nivå var det kun 1 % (Wedgewood, 2010, s. 843). Det må riktignok påpekes at det på dette tidspunktet fortsatt var skoleavgift på ordinary-nivå, noe som ble bestemt avskaffet i 2015. Det forventes derfor at oppslutningen til ordinary-nivå vil øke, slik man blant annet kunne se i Tanzania i perioden etter 2002 da skoleavgiften på primary-nivå ble avskaffet (Right to Education, 2016).

Noe som også er interessant og relevant for denne oppgaven, er forholdet mellom jenter og gutter i det tanzanianske skolesystemet. På grunn av den høye oppslutningen til primary-nivå, er det ikke særlig store forskjeller her, men tallene viser at jo høyere man kommer videre i utdanningsløpet, jo mer forutinntatt er det at det er gutter/menn som skal videre opp i utdanningssystemet (Wedgewood, 2010, s. 843). På ordinary secondary-nivå er det nemlig

10% flere gutter enn jenter, og på advanced secondary er det dobbelt så mange mannlige studenter som det er kvinnelige.

3 Teori og begrepsforklaring

Denne delen har som formål å belyse oppgavens hovedtema: utdanning sin påvirkningskraft på samfunnet. Jeg har valgt å ta for meg hvordan kvinner i utdanning kan føre til utvikling, og hvordan verdensomspennende ambisjoner setter fokus på viktigheten av utdanning og kvinners rettigheter. Aller først tar jeg kort for meg kulturbegrepet.

3.1 Kulturbegrepet

I en oppgave som tar for seg hvordan en kultur blir preget av en institusjon som utdanning utgjør, er det naturlig å redegjøre for begrepet kultur. Jeg kommer ikke til å gå i dybden på begrepet, men kort definere det. Begrepet er komplekst og sammensatt, noe som kan forklare hvorfor det eksisterer så utrolig mange definisjoner av det. Thomas Hylland Eriksen legger frem at det allerede på 1950-tallet eksisterte over 300 definisjoner av begrepet (1994, s. 21). Dette tallet alene forteller oss at det er krevende å sette en spesifikk definisjon på hva som faktisk utgjør begrepet kultur. Med dette i mente har Hylland Eriksen kommet frem til det han kaller for en løs bestemmelse av begrepet kultur, og definerer det slik: *"Kultur er de ferdigheter, oppfatninger og væremåter personer har tilegnet seg som medlemmer av samfunn."* (1994, s. 21). Jeg har i denne oppgaven valgt å gå ut ifra denne forståelsen av begrepet og fenomenet kultur, og dette danner grunnlaget for mine refleksjoner rundt kultur.

3.2 Utdanning og kvinner – utvikling?

Skolen og den formelle utdanningen er nok den viktigste arenaen for å utvikle grunnleggende lese-, skrive- og regneferdigheter, kunnskaper om historie, kultur og religion og ikke minst om politisk forståelse. Den formelle utdanningen kan forklares som den delen av opplæringen som foregår over tid, med faste planer og definerte tidsperioder, i lokaler og med utstyr som er definert for formålet (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 162). Det er denne delen av opplæring oppgaven tar utgangspunkt i når det snakkes om utdanning. Til tross for viktigheten av denne arenaen er det ikke alle som har tilgang på formell utdanning. Denne problematikken belyses blant annet gjennom en statistikk UNESCO legger frem i Education for All Global monitoring report (2012, s. 34). Den forteller oss at rundt 61 millioner barn verden over ikke har tilgang

til utdanning, og 775 millioner voksne mangler grunnleggende skrive- og leseferdigheter. Av de sistnevnte utgjør kvinner rundt to tredeler, noe som tilsvarer over 500 millioner kvinner.

”Alle er enige i at utdanning er den viktigste nøkkelen til utvikling og reduksjon av fattigdom.”

– James Wolfensohn. (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 163)

Vi kan nok si at det finnes en bred enighet om at utdanning spiller en viktig rolle for utvikling. Økonomen Amartya Sen mener blant annet at utdanning er det mest sentrale for å ta selvstendige valg og oppnå større grad av frihet (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 169). I et verdensbilde der kvinner ofte har blitt sett på som underordnet menn er dette et viktig aspekt å ta hensyn til med tanke på utvikling og kvinners individuelle frihet. For det er nemlig ikke mangel på statistikk som viser hvordan kvinner generelt i verden scorer lavere enn menn når det kommer til både inntekt og lese- og skrivekunnskaper. Blant annet kan man lese om denne kjønnsforskjellen i United Nations Development Programme sine mange rapporter, som også peker på utdanning og lavere inntekt som en stor forskjell mellom kjønnene (2018, s. 3).

Mange utviklingsteoretikere har i lang tid sett på kvinner i utdanning som en viktig faktor for både å skape utvikling i samfunnet og empowerment for de enkelte. Empowerment er et begrep som vokste frem og ble mye brukt på 1990-tallet og handler om at man skal få eller skaffe seg mer makt enn man har fra før (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 151). I et forsøk på å oversette empowerment til norsk er myndiggjøring den beste oversettelsen man kan finne. Jeg har valgt å bruke det engelske begrepet da oversettelsen er noe upresis. Med empowerment anerkjenner man at alle individer innehar makt. I tråd med dette mente Amartya Sen at bistanden som ble gitt i verden måtte rettes mot å bistå individene til å selv ta grep for sin egen empowerment, og at dermed bistandsmottakerne ikke skulle bli sett på som passive, mottakende objekter (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 152). Med dette ”hjelp til selvhjelp”-perspektivet står tilgang på kunnskap og kompetanse sterkt. Da settes individene i en posisjon hvor de kan styrke og utvikle seg selv. Amartya Sen mener at fattige og marginaliserte blir utestengt fra samfunnets tilbud og sosiale goder, som blant annet utdanning, som vil bidra til økning i kunnskap og kompetanse (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 169). Som vi har sett på statistikken, er kvinner overrepresentert når det kommer til manglende kompetanse på bakgrunn av utestenging til disse tilbudene og godene, og det er derfor viktig å få dem ”innenfor”.

Tore Linné Eriksen og Karen Brit Feldberg skriver i boken *Utvikling – en innføring i utviklingsstudier* (2017, ss. 176-178) om en rekke konsekvenser både samfunnet og enkeltindividene får ved at kvinner tar utdanning. Kvinner har tradisjonelt blitt sett på som hovedansvarlig for omsorg og pleie av barn, syke og eldre. Derfor vil utdanning av kvinner være med på å løfte og forbedre helsesituasjonen i hele befolkningen. Blant annet kan Eriksen og Feldberg vise til at økt skrive- og lesekunnskaper har gitt lavere fødselstall og bedre ernæring og helse blant barn. Kvinner med utdanning har også større sannsynlighet for å sende barna sine på skolen, da de blir bevisst på at de trenger det. De nevner også sammenhengen mellom utdanning og lønnet arbeid. Det er flere kvinner *med* utdanning som har lønnet arbeid, enn det er kvinner *uten* utdanning (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 176). For å poengtere viktigheten av dette har kvinnebevegelsen som startet på slutten av 1900-tallet med blant annet den danske Ester Boserup, ment at lønnet arbeid gjorde kvinner selvstendige og økonomisk uavhengige menn. Utdanning er også viktig for å bygge opp kvinner sin selvsikkerhet og selvfølelse. Det kan bidra til at kvinner blir mer bevisst over og stiller krav til sine rettigheter og krever respekt for egne valg. Avslutningsvis kan vi si at det i dag er bred enighet om at kvinner får styrket sin stilling i samfunnet gjennom utdanning (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 176).

3.3 En verdenomspennende målsetting

”Achieve gender equality and empower all women and girls”

Slik lyder beskrivelsen av ett av FN sine totalt 17 bærekraftsmål (United Nations, u.d.). Disse utgjør verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030 (FN-Sambandet, 2019). Den siterte beskrivelsen er til mål nummer 5, Gender Equality. Den tar for seg likestilling blant kjønnene og vi ser igjen fokuset på empowerment av jenter og kvinner. Målene er delt inn i flere ulike delmål i arbeidet med å nå hovedmålet. Delmålene går blant annet på å få en slutt på all diskriminering og bruk av vold mot jenter og kvinner, og at begge kjønn skal ha like muligheter til å råde over sitt eget liv. FN-sambandet (2019) trekker frem at kvinners tilgang på utdanning, helsetjenester, arbeid og juridiske rettigheter er avgjørende for å skape utvikling i et land. Vi ser altså at målet om likestilte kjønn i samfunnet baserer seg på at det både skal påvirke enkeltindividene sine liv på en positiv måte, og bidra til utvikling på et høyere samfunnsnivå. Det kommer frem fra delmål

5.3 at de ønsker å eliminere alle former for skadelige praksiser som barneekteskap, tidlige ekteskap, tvangsekteskap og kvinnelig omskjæring.

Et annet bærekraftsmål som også er naturlig å nevne, er bærekraftsmål nummer 4: Quality education. Dette målet tar for seg å sikre en inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheten for livslang læring for alle (FN-Sambandet, 2019). Også her kommer likestilling frem i form av at utdanning skal være noe som gutter og jenter skal ha lik tilgang på. Utdanningen skal være av god kvalitet og gratis. I delmål 4.5 står det at innen 2030 skal kjønnsforskjellene i utdanningen være borte og at samtlige skal ha tilgang til alle nivåer av utdanning. Her vektlegges spesielt sårbare grupper som personer med nedsatt funksjonsevne, barn i sårbare situasjoner og urfolk.

3.3.a Tanzania sine forpliktelser

Som medlem av FN forplikter også Tanzania seg til å følge FN sine bærekraftsmål. Dette innebærer blant annet å få en slutt på barneekteskap og kvinnelig omskjæring innen 2030 og sørge for likestilling når det kommer til tilgang på utdanning. Tanzania har også skrevet under på en rekke andre avtaler som de forplikter seg til. Blant annet har de skrevet under på FNs kvinnekonvensjon, barnekonvensjon og andre lokale reglement som skal sikre kvinner og barns rettigheter (UNFPA, 2014). Med alle disse avtalene forplikter Tanzania seg til å avskaffe praksiser som barneekteskap og kvinnelig omskjæring. Når det kommer til minimumsalder for giftemål, er det 15 år for jenter og 18 år for gutter som gjelder. FNs kvinnekonvensjon spesifiserer at de vil at 18 år skal være gjeldende minimumsalder for både jenter og gutter. Til tross for at det er innført en rekke lovverk, har Tanzania en lang vei å gå. I følge UNFPA vil 2 av 5 jenter bli giftet bort før de er fylt 18 år i Tanzania. De trekker frem at dette er mer vanlig i rurale strøk hos jenter uten utdanning (UNFPA, 2014). Dette er med på å poengtere viktigheten av å gi utdanning til jenter, spesielt i disse rurale områdene som også utgjør bostedene til mange masai.

4 Metode

4.1 Valg av metode

I denne oppgaven har fokuset lagt på hvilket syn masaijenter har på utdanning og hvorvidt deres kultur blir påvirket av utdanning. I arbeidet med å finne ut av denne problemstillingen har jeg først måttet utarbeide oppgaven sitt design. Prosjektdesignet er retningslinjene for hvordan man legger opp undersøkelsen, slik som valg av metode og utvalg (Thagaard, 2018, s. 45). I avgjørelsesprosessen rundt dette tok jeg spesielt hensyn til to ulike faktorer. Den første faktoren var at jeg innhentet data under mitt praksisopphold i Tanzania.

Datainnsamlingen min skulle med andre ord gjennomføres i en kultur og i et skolesystem som jeg hadde lite kunnskaper om på forhånd. Den andre faktoren baserer seg på at jeg ikke kunne vite noe om hvem jeg kom til å møte under oppholdet mitt. Dette gjorde det vanskelig for meg å velge ut informantene mine før jeg faktisk ankom praksisskolen og ble kjent med stedet og skolen. Disse faktorene dannet grunnlaget for mitt valg av et eksplorerende design der en del av oppgaven ble utformet på bakgrunn av feltarbeidet (Fangen, 2010, s. 33).

Med det eksplorerende designet på oppgaven konkluderte jeg med at det vil være mest hensiktsmessig å gå frem med en kvalitativ metode. Den kvalitative metoden er fleksibel i form av at den tillater stor grad av spontanitet i samhandling mellom forsker og deltaker (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 17). Denne fleksibiliteten og metoden egner seg godt for mitt formål, da jeg er interessert i å få frem hvordan informantene erfarer og opplever ting, og hva de mener, tenker og tror rundt emnet (Grimen, 2004, s. 246). Man kaller gjerne et kvalitativt opplegg for et intensivt opplegg. Dette opplegget tar for seg få enheter, men mange variabler, og ønsker å skape en forståelse i dybden (Grimen, 2004, ss. 238-239). Med mitt metodevalg håper jeg dermed jeg møter problemstillingen min på best mulig måte og skaper en dyp forståelse rundt emnet. Jeg valgte i all hovedsak å benytte meg av intervju som metode, og gjennomførte intervjuer med totalt 6 deltakere. I tillegg til intervju har jeg også benyttet meg av feltopphold.

4.1.a Intervju

Jeg gjennomførte datainnsamling for mitt prosjekt under mitt praksisopphold på en skole for masaijenter, da det passet godt med tanke på min problemstilling. Jeg fikk godkjenning av ledelsen på skolen til å gjennomføre intervju av deres elever gjennom en skriftlig avtale (se vedlegg 2). Før intervjuene startet informerte jeg informantene om meg selv og min oppgave. Det ble klarert med dem at intervjuet ble tatt opp på lydopptak, noe de alle godkjente på skriftlig informasjonsskriv (se vedlegg 2).

Jeg tok i bruk semistrukturerte intervju, en form for intervju der man følger en overordnet intervjuguide som utgangspunkt (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79). Både spørsmålene mine og rekkefølgen på disse varierte i de ulike intervjuene. Jeg fulgte opp eventuell ny informasjon som kom frem med nye spørsmål, og kuttet ut enkelte spørsmål da jeg følte vi allerede hadde beveget oss innom temaet på andre måter. Det at intervjuet ikke fulgte en intervjuguide slavisk, gjorde at samhandlingen mellom meg og deltakerne foregikk mer som en vanlig samtale med flyt. Den overordnede intervjuguiden jeg hadde forberedt var delt inn i tre hovedtemaer: bakgrunn, masaikultur og utdanning. Jeg begynte alle intervjuene med å stille informantene spørsmål om deres bakgrunn og deres hverdag, før jeg deretter gikk over til å stille spørsmål rundt deres oppfatninger og erfaringer rundt masaikultur. Det siste temaet omhandlet både skolegang og masaikultur. Vi kom her inn på deres personlige skolegang og ambisjoner, og deres syn på hvilken rolle utdanning spiller. Grunnen til at jeg begynte med spørsmål rundt deres bakgrunn var todelt. For det første ville jeg "lette" på stemningen med noen spørsmål som var enkle å svare på for intervjuobjektene. For det andre ville denne bakgrunnsinformasjonen også kunne si meg noe om masaikulturen generelt, og gi meg personlige ting jeg kunne spille videre på i intervjuet.

4.1.b Feltopphold

Det vil også være naturlig å nevne feltopphold som et av mine metodevalg. Jeg både bodde og underviste på en private secondary school i Tanzania over en tre uker lang periode. Skolen jeg oppholdt meg på var en privat internatskole. Den var utelukkende for jenter og hadde som mål å sikre en lengre utdanning for jenter med masaibakgrunn. Masaijenter har tradisjonelt ikke stor oppslutning om utdanning, spesielt ikke på secondary-nivå eller høyere. Jenter i 13-14 års

alderen blir ofte giftet bort, og får dermed ikke noe videre utdanning enn primary. Dette fenomenet prøver denne skolen å få en slutt på, og tar derfor opp jentene til skolen basert på deres situasjon hjemme i tillegg til skoleprestasjoner. Jentene som kommer inn på skolen blir støttet med et stipend.

I forbindelse med oppholdet mitt på denne skolen har jeg fått tatt del i mennesker sine daglige liv, observert, lyttet og stilt spørsmål. Denne nærheten til feltet har gitt meg gode muligheter for en virkelighetsnær forståelse av folk, i tillegg til at det har skjedd på deres egne premisser (Hammersley & Atkinson, 1996, s. 8). Blant annet har observasjoner av og samtaler med lærere og rektor ved praksisskolen gjort at kunnskapen min rundt praksisskolens mål og ambisjoner, skolesystemet i Tanzania og masaikulturen har økt. Dette gjorde det enklere for meg å stake veien videre for oppgaven min. Intervjuene ble gjennomført med en større kunnskap om emnet, noe som gjorde det lettere for meg å stille relevante oppfølgingsspørsmål.

4.2 Utvalg

Utvalget av mine informanter var noe som i stor grad ble foretatt i løpet av dataproduksjonen, noe som ofte er tilfelle i kvalitative opplegg (Grimen, 2004, s. 242). I forkant av mitt opphold i Tanzania visste jeg ikke hvem jeg kom til å møte, bare at elevene hadde masaibakgrunn. Dette ble mitt utgangspunkt for arbeidet med forberedelser til datainnsamlingen. Når jeg først ankom skolen brukte jeg en uke på å komme i gang med undervisning og å bli kjent med både stedet og menneskene. Den andre uken gjennomførte jeg de første intervjuene. Jeg valgte selv ut de fire første informantene til de to første intervjuene. Det kom da frem i løpet av samtaler at en av informantene ikke hadde masaibakgrunn. Det viste seg nemlig at skolen har mottatt mindre støtte fra sine donorer i de siste årene, noe som har gjort at de har vært nødt til å ta inn jenter som må betale for å gå der. Med tanke på problemstillingen min, følte jeg at dette ikke var helt heldig. Jeg tok derfor kontakt med en av lærerne som jeg hadde blitt kjent med, og spurte henne om hun kunne velge ut noen informanter som passet min problemstilling bedre. Det skal likevel bemerkes at jeg har valgt å bruke intervjuet med hun som ikke hadde masaibakgrunn, da hun viste god innsikt i masaikulturen og god refleksjon rundt emnet.

Problemstillingen min tilsier at utvalget må ha kunnskap om både masaikultur og ha det kvinnelige synspunktet. Mitt utvalg av informanter var derfor basert på to egenskaper hos utvalget – deres masaibakgrunn og deres kjønn. Man kan ut i fra dette si at mitt valg av informanter var et strategisk utvalg da det var kriteriebasert (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 51). Jeg intervjuet totalt 6 deltakere, noe som er et relativt lavt antall informanter og dermed ikke et representativt utvalg for å generalisere funnene. I motsetning til kvantitative undersøkelser vil jeg ikke kunne presentere funnene mine i statistikk, men de vil kunne si noe om trekk ved fenomenet jeg undersøker og gi en dypere forståelse rundt det (Fangen, 2010, s. 55).

4.3 Ethiske hensyn

I forbindelse med datainnsamlingen var det en rekke etiske forhold jeg var nødt til å ta hensyn til før den kunne gjennomføres. Blant disse var min rolle som utenforstående i et nytt land og en ny kultur som jeg hadde lite forkunnskaper om. Dette kombinert med informantene sin situasjon utgjorde basen for problemstillingene som måtte vurderes.

Line Christoffersen og Asbjørn Johannessen legger i boken *Forskningsmetode for lærerutdanningene* frem en sammenfatning av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) sine forskningsetiske retningslinjer (2012, s. 41). De viser med dette til tre typer hensyn som en forsker må tenke gjennom:

1. *Informantens rett til selvbestemmelse og autonomi.*
2. *Forskerens plikt til å respektere informantens privatliv.*
3. *Forskerens ansvar for å unngå skade.*

For å sikre informantene sin rett til selvbestemmelse og autonomi kontaktet jeg samtlige informanter i forkant av intervjuene. Da ble de informert om innholdet og temaet for intervjuene, samt at deres rettigheter ble gjennomgått. Her ble det vektlagt at de ikke trengte å være med på noe de ikke ville, og at de selv kunne velge å ikke svare på spørsmål de ikke følte for å svare på. Om det ble sagt noe de ikke vil skal være med, er det deres rett til å ta kontakt med meg som forsker for å utelukke deler av, eller hele, intervjuet. Deres privatliv ble også tatt hensyn til med dette, samtidig som jeg i formuleringene og valgene av spørsmålene mine ikke presset dem til å svare på sårbare emner. Jeg var også tydelig på at alt som ble sagt

under intervjuene var konfidensielt, og at alt ville bli anonymisert i oppgaven slik at det ikke kunne spores tilbake til dem. Datainnsamlingen inneholder likevel til en viss grad personopplysninger om informantene, slik som masaibakgrunn, kjønn og forhold i familien. På bakgrunn av dette meldte jeg prosjektet mitt til Norsk senter for forskningsdata som vurderte prosjektet mitt som godkjent (se vedlegg 3).

4.3.a Forholdet mellom forsker og intervjuobjekt

Et av de etiske hensynene jeg måtte ta, var forholdet mellom meg som forsker og informantene mine. Samtlige informanter hadde bakgrunn fra Tanzania, mens jeg kom med min norske bakgrunn. Det i seg selv skal ikke føre til problemer, men det kan være at det har ført til en del forutinntatte holdninger og forventninger hos informantene. Ofte blir hvite mennesker i Tanzania forbundet med rikdom, gaver og penger, og blir gjerne sett på som noe ”annerledes”. Dette opplevde vi som praksisstudenter ved flere anledninger under feltoppholdet. Eksempler på dette var henvendelser om å fikse jobb, bistå med penger, man ble stirret på og flere av jentene på skolen var interessert og fascinert av de norske jentene sitt blonde hår. Riktignok var ikke dette holdninger som alltid møtte oss i like direkte form på praksisskolen, men ellers i den tanzanianske kulturen. Derfor er det naturlig å tenke at jentene på praksisskolen også kunne besitte disse tankene og holdningene til hvite. Det var derfor viktig at jeg reflekterte over hvordan jeg skulle kunne bygge opp relasjonene til informantene mine på en etisk forsvarlig måte (Thagaard, 2018, s. 91). Noe annet som også preger den tanzanianske kulturen, i desto større grad, er deres høflighet. Menneskene som bor i landet er utrolig høflige og interesserte i møte med andre mennesker. Det kan derfor tenkes at informantene stilte på intervjuet og svarte på spørsmål ut i fra deres egen høflighet og ikke nødvendigvis ærlighet. Min rolle som en representant for ”Vesten” kan også ha påvirket svarene jeg fikk. Med dette mener jeg at min bakgrunn kan ha preget informantene til å gi meg svar de tenker jeg er ute etter ut i fra min bakgrunn med de typiske ”vestlige” verdiene. Noe annet som også kan ha påvirket svarene jeg fikk, var min rolle som lærer, det faktumet at jeg var eldre enn dem og mitt kjønn. Disse tre faktorene er alle med på å opprette et slags maktforhold mellom meg og informantene. Både det å være mann og eldre, er noe som i den tanzanianske kulturen gir mye autoritet og makt. Dette i tillegg til min lærerrolle kan ha vært med på å danne et bilde av et skeivt maktforhold mellom meg som forsker og informantene. Under mitt feltopphold fikk jeg også inntrykk av at skolen og rektor vektla i stor grad hvilke

positive ringvirkninger skolen har for jentene og for masaikulturen. Det at jeg som er læreren deres da stiller spørsmål om hvilke holdninger de har til utdanning, kan også bidra til at de gir meg svar de tror jeg vil ha.

Med dette aspektet i bakhodet var det viktig for meg å skape en relasjon til informantene før jeg gjennomførte intervjuene. Dette var for å unngå at min kulturelle bakgrunn skulle være et hinder i å samle inn datamateriale. Jeg valgte derfor å ikke påbegynne intervjuene før uti andre uke av mitt feltopphold. Samtlige informanter var en del av klassene jeg underviste i. Vi ble kjent gjennom skoletimer og aktiviteter som basketball og samlinger etter skoletid. Jeg fokuserte her på å bygge relasjoner og vise at det til tross for vår ulike bakgrunn finnes mange likheter mellom oss.

4.4 Relabilitet og validitet

Reliabiliteten baserer seg på hvorvidt forskningen og datamaterialet er pålitelig eller ikke (Thagaard, 2018, s. 187). Som forsker må jeg vurdere og ta stilling til om min data er til å stole på. Undersøkelsen min ble gjennomført i et annet land enn Norge, og gjorde dermed at intervjuobjektene snakket et annet språk enn jeg som forsker. Derfor ble intervjuene gjennomført på engelsk, noe som verken var intervjuobjektene sitt eller mitt morsmål. Dette kan ha ført til at både spørsmålsformuleringer og svar fra informantene var preget av en språkbruk som relativt sett var mer ”fattig” enn om det hadde foregått på morsmålet. Dette kan ha påvirket reliabiliteten i undersøkelsen da det kan ha oppstått språklige misforståelser. For å styrke reliabiliteten i min undersøkelse har jeg valgt å ikke oversette intervjuene til norsk. Med andre ord har det datamaterialet jeg presenterer ikke gjennomgått noen bearbeiding, og er altså informantene sine egne ord. Noe annet jeg har tenkt på både under og etter undersøkelsen som kan påvirke reliabiliteten, er hvorvidt intervjuobjektene svarer ærlig. Med tanke på min bakgrunn og rolle som lærer har jeg vært redd det har påvirket svarene jeg har fått, da de kan ut fra dette ha gitt meg de svarene de tror jeg vil ha.

Når det kommer til oppgavens validitet handler det om gyldighet av de tolkingene jeg som forsker kommer frem til (Thagaard, 2018, s. 189). I forbindelse med et slikt prosjekt er det naturlig og nødvendig å stille spørsmål ved oppgavens validitet. Dette kan man gjøre ved å stille spørsmål om de tolkingene jeg kommer frem til, er gyldig i forhold til den virkeligheten jeg har studert (Thagaard, 2018, s. 189). I forbindelse med tolkning av

datamaterialet jeg har kommet frem til, er det derfor viktig at jeg er kritisk til eget arbeid og hvordan det vil være påvirket av personlige tolkninger. Spørsmålene som jeg forberedte til intervjuene ble valgt med nøye omhu for å styrke validiteten til oppgaven. Jeg kom frem til spørsmål jeg selv fant relevant. For å avgjøre om innsamlet data er valid, kreves det å ta i bruk fornuft. Validitet er ikke noe som må oppfattes som noe absolutt. Data er ikke enten valide eller ikke, men er et kvalitetskrav som kan være tilnærmet oppfylt (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 24). Jeg mener at gjennom kombinasjonen av mitt feltopphold og mine intervjuer, har jeg styrket oppgavens validitet. Dette sier jeg på bakgrunn av det sammenligningsgrunnlaget jeg får gjennom det informantene forteller meg og det jeg lærer og observerer gjennom feltoppholdet.

5 Presentasjon og drøfting

Denne oppgaven tar for seg masaijenter i utdanning og ønsker å svare på følgende problemstilling:

”Hvilket syn har masaijenter på utdanning og hvordan påvirker det deres framtidsutsikter og holdninger til masaikultur?”

For å utdype denne problemstillingen ytterligere har jeg valgt å dele presentasjon og drøfting av mitt datamateriell inn i to delspørsmål:

- *Hvordan oppfatter og opplever masaijenter den kulturen de har vært en del av?*
- *Hvordan påvirkes elevinformantene og deres kultur av utdanning?*

Innledningsvis i presentasjonen og drøftingen har jeg valgt å ta for meg hvordan masaijentene ser på sin egen kultur for å skape en dypere forståelse for de videre svarene deres.

Masaijentene sine oppfatninger og syn på denne kulturen er utrolig viktig å ta med, da det legger grunnlaget for hele drøfte- og analysedelen. Funnene som gjøres her vil gå igjen i hvordan de opplever utdanning og hvordan det kan være med på å påvirke både dem selv og den kulturen de kommer fra.

På bakgrunn av at min oppgave tar for seg relativt få informanter, har jeg valgt å ta med en rapport utarbeidet av Adella Raymond (2014) for å styrke besvarelsen min. Rapporten heter *Girls' education in pastoral communities: An ethnographic study of Monduli district, Tanzania* og tar for seg jenters utdanning blant en gruppe masai i Tanzania. Rapporten beveger seg innom noen av de samme temaene min oppgave tar for seg, blant annet om oppfatninger av utdanning blant masai. Jeg kommer til å bruke denne rapporten der det er relevant for å bygge opp under mine funn og styrke min konklusjon.

5.1 Presentasjon og kategorisering av informanter

Før jeg går videre inn i datamaterialet og besvarelsen på delspørsmålene, vil jeg først presentere informantene mine.

I besvarelsen av denne oppgaven er det totalt syv informanter som har bidratt med data. På bakgrunn av deres egenskaper og likhetstrekk er det naturlig å kategorisere dem inn i to

grupper: elever og rektor. Av de syv informantene var seks av dem skoleelever ved min praksisskole, mens den siste var rektor. For å opprettholde anonymiteten til informantene har jeg tildelt dem fiktive navn.

5.1.a Rektor Edward

Rektoren ved min praksisskole kommer jeg til å omtale med det fiktive navnet Edward. Han har tidligere tatt deler av sine studier i Europa, men har bakgrunn fra Tanzania. Informanten har ikke selv bakgrunn som masai, men har jobbet på skolen i mange år og har dermed god innsikt og kunnskap om masaikultur og det tanzanianske utdanningssystemet. Før han ble rektor på skolen jobbet han som lærer på en av Tanzanias lærerutdanninger.

5.1.b Elevene

Alle elevene jeg har intervjuet hadde masaibakgrunn, sett bort i fra en. Elevene har alle gjennomført Form 2, og gikk i Form 3 under datainnsamlingen. Det er hovedsakelig disse informantene sine bidrag til datainnsamlingen besvarelsen min vil bygge på. Det er seks ulike jenter, med seks ulike historier. Jeg velger derfor å presentere kort hver enkelt elevinformant, for å skape en bedre forståelse av hvem de er og svarene deres.

Stephanie

”Education is the key of life”.

Stephanie er den av informantene som ikke har masaibakgrunn. Hun kommer fra en familie der begge foreldrene hennes er høyt utdannet og har lønnet arbeid. De er veldig positive til utdanning og betaler for hennes skolegang på skolen. Stephanie har selv lyst å gå i sine foreldres fotspor og drømmer om å bli lege.

Sofie

”There are few masai that takes education”.

Sofie kommer fra en tradisjonell masaifamilie som livnærer seg på kveg. Hun forteller om situasjonen hjemme og sier at om hun ikke hadde fått muligheten til å gå på denne skolen, så

ville hun mest sannsynlig ha vært giftet bort. Til tross for familiens negative syn på utdanning er Sofie full av ambisjoner, og drømmer om å bli lege.

Sarah

"Girls get married when they are young".

Familien til Sarah er såkalte bymasaier. Det vil si masaier som er bosatt i urbane strøk, og ikke nødvendigvis livnærer seg utelukkende på kveg eller andre husdyr. Foreldrene hennes har utdanning, noe hun selv også ønsker. Hun drømmer i likhet med Sofie og Sarah om å bli lege.

Tina

"They believe that girls has no power".

Før Tina påbegynte secondary skolegang bodde hun hos sin bestemor. Hennes foreldre ble skilt da hun var to år, noe som førte at hun måtte flytte for å ivareta sin egen sikkerhet og fremtid. Hun forteller at hun har to søsken på morsiden, men ikke vet hvor mange søsken hun har totalt på grunn av at hun ikke har kontakt med faren som har flere koner. Tina drømmer om å bli ingeniør.

Andrea

"My dream is to become a nurse. Then i can go and teach them in my society".

Andrea er den førstefødte av totalt fem søsken. Familien hennes livnærer seg på to geiter og driver også litt med jordbruk. Hun forteller at hun er svært usikker på om sine yngre søsken får samme mulighet som henne til utdanning, da hun ikke tror faren kommer til å prioritere å betale for det. Som sitatet tilsier, er hun veldig opptatt av å få seg en utdanning for å kunne dra tilbake til samfunnet sitt og lære dem blant annet om betydningen av utdanning og om ting hun mener er negative praksiser som bør ta slutt.

Pia

"I want education so that i can help my family".

Pia har vokst opp store deler av livet sitt sammen med sin mor og sine to yngre brødre. Hun har hatt lite med faren sin å gjøre etter at moren valgte å separere seg fra han. Pia forteller at

moren gikk fra faren hennes fordi han ikke ville sende hun på skolen, men heller ville gifte henne bort. Dette nektet moren for, tok barna og forlot faren. Moren er utdannet sykepleier, mens faren lever et tradisjonelt masailiv og livnærer seg av kveg. Når det kommer til utdanning har Pia høye ambisjoner og har lyst til å ta en doktorgrad.

5.2 Hvordan oppfatter og opplever masaijenter egen kultur?

For å kunne se på hvordan elevinformantene mener utdanning kan påvirke deres kultur, føler jeg det er naturlig å først se på hva de selv definerer som sin kultur (se teoridel for definisjon av begrepet). For å få innblikk i deres tanker rundt egen kultur, baserte den første delen av intervjuet seg på deres egen bakgrunn og generelt rundt masaikultur. Det som er fellestrekk blant alle informantene, både de med masaibakgrunn og Stephanie sitt ”utenforstående” synspunkt, er at de fremhever sider av kulturen de ser på som negative.

“Most of them use marriage of girls so they can get cattle. So when they get cattle, they use them to get food. That is why they use to marry their young girls.”

Dette er Pias ord fra når intervjuet tar for seg masaikultur. Fenomenet tidlig ekteskap er noe som er et fellestrekk i alle intervjuene når vi berører dette emnet. Videre forteller tabellen, som er vist under, hva som også blir trukket frem når intervjuet beveger seg innom masaikultur. Jeg har valgt å dele inn funnene i positive/generelle trekk og negative trekk. Grunnen til at jeg har delt inn i en bolk med positive/generelle trekk, er at det kommer veldig tydelig frem fra intervjuene at de mener enkelte trekk er negative, mens de er mer vage og objektive om de andre trekkene.

MASAIKULTUR	
Positive/generelle trekk:	Negative trekk:
Tradisjonell klesdrakt	Kvinnelig omskjæring
Hvordan de lager mat og andre ”ting”	Tidlig ekteskap
Hvordan de livnærer seg av husdyr som kveg	Skeiv arbeidsfordeling blant menn og kvinner
Alderssystemet	Flerkoneri blant menn
	Vold mot kvinner i ekteskap
	Det skeive maktforholdet mellom kvinner og menn
	Den ulike tilgangen på utdanning for gutter og jenter

Tabell 5.1: Trekk ved masaikultur – elevsvar

Som vi ser på tabellen, er det flest negative sider ved kulturen som blir trukket frem av elevinformantene. Faktisk ble noen av de mer positive svarene rundt masaikulturen ikke snakket om før etter et oppfølgingsspørsmål fra meg som lød slik: *”And what is the good part of masai culture? What do you like?”*. Jeg stilte dette spørsmålet til Pia, og hun svarte at hun likte måten de kledde seg på og hvordan de laget deres ”ting” og mat. Etter at dette var sagt skyter hun inn: *”But i hate these things like marrying their girls and circumcision.”*. Det er altså tydelig at elevinformantene har trekk ved egen kultur de er svært misfornøyde med. Gjennom intervjuene har jeg også fått vite at ting som skeive kjønnsforhold og tidlig ekteskap er en realitet for jentene. De forteller om hvor heldige de er som har fått muligheten til å ta secondary utdanning, og hvordan dette har hindret dem i å allerede være gift. De skeive kjønnsforholdene blir bekreftet gjennom deres takknemlighet og viser at det ikke er noen selvfølge at de som masaijenter får utdanning. Dette sammen med det de forteller videre, er med på å vise det skeive kjønnsforholdet i kulturen:

“The masai have the practise of that the mother, she will do more work than her husband. And the mother maybe goes to keep the animals, her husband goes to his labour, then he comes back and ask her wife to bring him food and other things.”

Slik forteller Andrea om de skeive arbeidsforholdene mellom kvinner og menn. Det skeive kjønnsforholdet kommer også frem når intervjuene beveger seg videre og vi kommer inn på utdanning og masai. Det kommer da frem en rekke trekk ved masaikulturen. Samtlige av intervjuobjektene forteller om at utdanning ikke er vanlig for masai, og spesielt ikke for masajenter. De forklarer denne manglende oppslutningen til utdanning for masajenter med blant annet økonomiske grunner som gagnar fedrene deres. Med dette mener de at fedrene ofte bytter døtrene sine bort mot kveg gjennom tidlig ekteskap. Mange masaifedre vil heller tjene inn kapital i form av kveg, enn å for eksempel måtte selge fra sin egen kvegbestand for å finansiere utstyr til utdanning til sine døtre. Dette kommer blant annet frem i en av Tina sine uttalelser:

“Maybe a girl is studying, they say that the girl is wasting time forgetting the village, because they want cattle. That’s why they say that, we need cattle.”

De meningene Tina skildrer, kommer også tydelig frem som gjeldende i masaikulturen i Adella Raymond sin rapport (2014, s. 13). Her viser Raymond til at seks av ti mannlige deltakere av hennes undersøkelse blant masai, ikke ser poenget med å sende jentene sine på skolen. De ser på det som et økonomisk tap, og vil ikke prioritere å bruke det lille de har av penger til skoleutstyr. Raymond sin rapport forteller også om menn som ikke vil sløse med kveg for å finansiere datteren sin skolegang, men heller vil gifte hun bort for en raskere inntekt enn den langsiktige prosessen det er med å sende hun på skolen (2014, s. 17). Det kommer også frem at om masaifedre blir nødt til å sende døtrene sine på skolen, vil de i mindre grad enn med sønnene sine bistå de med skoleutstyr. Disse funnene Raymond har gjort er også med på å underbygge elevinformantene sine argumenter om hvorfor det er flere masaigutter enn jenter som får utdanning. Andrea beskriver forholdet masai har til utdanning slik:

“If they need to send someone to school it will be maybe a boy.”

Tina forteller også om den skeive oppslutningen til utdanning for masajenter og masaigutter:

”They take boys and give them secondary education and the girls get married. It is female oppression, they are not giving them their rights.”

Pia følger opp det samme emnet slik:

”They believe boys have nothing that they [tenkepause]. They move cows. But for girls they believe that when they send girls to school they loose money. Because they want money, they marry her.”

Om vi skal prøve å summere opp elevinformantene sitt syn og oppfatning på egen kultur, ser vi at det først og fremst er negative sider som blir trukket frem. Tabell 5.1 viser alle trekk ved kulturen som blir fortalt om, og det er i all hovedsak de negative trekkene som blir fulgt opp med utdypende svar fra informantene. Måten de fremstiller masaikulturen på, kan være påvirket av hvilket syn skolen og Tanzania som stat har. Med dette mener jeg at når vi ser på de forpliktseler Tanzania har gjort internasjonalt (se kapittel 3.3) for å sette en stopper for blant annet tidlig ekteskap, så vil dette mest sannsynlig forplante seg i skolesystemet også, og påvirke elevene. Dette vil spesielt skje siden skolen informantene går på er åpnet for å sikre skolegang for en marginalisert gruppe som kvinnelig masai utgjør. Skolen har stort fokus på hvilken effekt utdanning har for dem på dette området, noe vi vil se igjen i kapittel 5.3. Det må også poengteres at masaijentene er ved å gå på denne skolen ”tatt ut” av sin opprinnelige kultur. Dette kan også ha en sammenheng med deres kritiske blikk på masai. Deres perspektiv på egen kultur kan ha vært negativ tidligere, og bare blitt forsterket gjennom det å være på ”utsiden”.

5.3 Hvordan påvirkes masaijenter og deres kultur av utdanning?

Vi har til nå sett på hvordan masaijentene oppfatter sin egen kultur, og sett at de har trukket frem en rekke praksiser de mener bør ta slutt. Dette er interessant å se på fordi det henger sammen med hvordan alle elevinformantene ser på utdanning som løsningen på nettopp disse negative trekkene. Vi kommer da inn på masaijentene sitt syn på hvordan utdanning er med på å påvirke både dem selv og deres kultur, noe som er selve kjernen i problemstillingen for denne oppgaven.

5.3.a Betydning av utdanning for masaijenter

I intervjuprosessen ble alle elevinformantene spurt om de mente utdanning var viktig, og om utdanning kan være med på å påvirke masaikultur. Disse to spørsmålene dannet grunnlaget for samtalene våre rundt betydningen utdanning har for dem selv og masaikulturen. Når det kommer til det førstnevnte spørsmålet, var alle elevinformantene enige i at utdanning var svært viktig. De vektlegger mulighetene for å sikre seg økonomisk om man har utdanning, samtidig som de har et fokus på det å dra hjem for å hjelpe familiene sine.

Pia

”I want education so that I can help my family.”

Stephanie

”Without education we can not get money.”

Tina

”Take education and get knowledge. You can do an activity and bring income.”

De snakker om hvordan utdanning fører til lønnet arbeid, og kommer deretter inn på hvordan de selv blir påvirket av denne situasjonen. Både Andrea og Tina nevner blant annet påvirkningen utdanning har på deres økning i status og makt over eget liv:

Andrea

“Education is important, because without education I could not do what I want to do and I would be poor.”

Tina

“When you have education, no one is coming to tell you or get you to do things in your life.”

Videre i intervjuet fortsetter Tina slik:

”So if i had no education, i just sit doing a lot of work without getting my justice.”

Til tross for at ordet *Empowerment* ikke nevnes av verken Tina eller Andrea i disse sitatene, kan vi si at det er i praksis det de snakker om. Empowerment handler om nettopp det å tilegne

seg, eller få mer makt enn man har fra før (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 151). Slik vi så i teoridelen (kapittel 3) er empowerment av jenter både en verdensomspennende målsetting (United Nations, u.d.), og en måte mange utviklingsteoretikere har sett på som en viktig ingrediens for å oppnå utvikling i et samfunn (Eriksen & Feldberg, 2017, ss. 151-152). Både Tina og Andrea beskriver hvordan utdanning er med på å skaffe dem mer makt over eget liv, og bidrar til å få deres rettigheter sikret. De forteller at med gjennomført utdanning er det ingen som bestemmer over deres liv, og de står fritt til å ta egne valg.

Pia beskriver også hvordan utdanning er med på å styrke hennes rolle i både lokalsamfunnet og i familien. Hun har ikke sett faren sin siden hun var 2 år gammel, og er redd han skal angripe henne eller gifte henne bort om hun besøker ham. Likevel forteller hun at hun vil besøke faren sin etter endt utdanning:

"I just want to stay away from him [faren hennes]. Until i get my education... I maybe see him then."

"I want to show my dad that it is better that i have education and that i can help him now."

Pia beskriver først en situasjon der det er direkte farlig og uaktuelt for henne å besøke faren sin, og går så over til at hun vil se faren igjen etter endt utdanning. Dette tolker jeg som at utdanning fungerer som et slags skjold for Pia. Det kan virke som hun tenker at ingen kan røre henne så lenge hun har utdanning. Ut i fra det hun forklarer kan det altså tyde på at utdanning endrer mye i maktforholdet mellom Pia og faren. Det går fra en situasjon der faren sitter med stor makt over Pia sitt liv, til at Pia er selvstendig og uavhengig denne skeive maktbalansen. Pia sin beskrivelse sammen med Tina og Andrea sin, er med på å forklare deres syn på hvordan utdanning direkte bidrar til å øke deres makt og kontroll over eget liv. Svarene deres underbygger Amaryta Sen sin påstand om at utdanning er det mest sentrale for å kunne ta selvstendige valg og oppnå større grad av frihet (Eriksen & Feldberg, 2017, s. 169).

Elevinformantene ser på utdanning som nøkkelen til å bli *empowered*.

Noe som også er interessant å se på når det kommer til *empowerment* av masajjenter, er Stephanie sine uttalelser. Hun bygger også opp om dette synet på sammenhengen mellom utdanning og økning i makt og frihet for masajjenter. Dette kommer frem når hun får spørsmål om hvorfor det er ulik oppslutting til secondary-nivå for gutter og jenter. Da svarer hun slik:

”When they [masaijenter] take education, they will control the men more, and the men wont control them.”

Her forteller hun om hvordan utdanning er med på å endre maktforhold, og det kan være viktig å poengtere at hun mener dette er en grunn til at ikke flere masaijenter tar utdanning. Hun forklarer at økningen av makt og frihet hos masaijenter ikke er en ønsket situasjon i masaikulturen, og derfor er oppslutningen så lav hos jenter.

Et funn jeg gjorde gjennom observasjoner i feltarbeidet var under en presentasjon rektor Edward hadde om skolen. Han uttalte seg også om betydningen utdanning har for masaijentene:

”When the girls get their education and gain their economic independence, no one can touch them. They make their own choices, they choose their own husband, they make their own money. They get to speak up in the society.”

Edward vektlegger altså hvordan jentene ved hjelp av utdanning kan rive seg vekk fra skeive maktforhold og få frihet og makt over eget liv. Videre snakket han om skolens ambisjoner og mål, som i stor grad baserer seg rundt å styrke masaijenter sin posisjon i samfunnet og stoppe praksisene som tidlig ekteskap og kvinnelig omskjæring. Skolen skal ved å tilby videre skolegang for masaijenter kunne bidra direkte til å endre livene deres. Edward forteller om en marginalisert gruppe (jenter som er en del av urfolket masai) og hvordan utdanning av disse jentene er med på å styrke dem i livet og i samfunnene de kommer fra.

For informantene betyr utdanning endring i hvordan livet deres vil se ut, og det er en positiv endring de forteller om. De snakker om hvordan de får adgang til lønnet arbeid, og hvordan de selv blir *empowered* og dermed får makt og kontroll over eget liv. Med det sistnevnte trekker de frem hvordan deres status, makt og rolle mellom andre masaimenn endrer seg, og hvordan de ved hjelp av utdanning hindrer praksiser som tidlig ekteskap og kvinnelig omskjæring. Disse funnene er også å finne igjen i Raymond sin rapport (2014, ss. 14-15), der det poengteres at masaijenter ser for seg et annerledes og bedre liv med utdanning.

5.3.b Utdanning sin påvirkning på masaikultur

Når det kommer til hvordan informantene ser på utdanning sin påvirkningskraft på masaikultur, kommer også her *empowerment* inn som et sentralt begrep. Slik vi har sett i

foregående delkapittel, trekker informantene frem økning i egen makt og frihet som et forventet resultat av utdanning. Dette legger informantene også til grunn når intervjuet vinkler seg inn på om de mener utdanning er med på å påvirke masaikulturen.

”I think about going back to my society and teach the other girls and empower them.”

Dette er deler av svaret Andrea gir når jeg spør henne om hun synes utdanning er viktig. Svaret hennes går først ut på hvordan hun med utdanning blir økonomisk selvstendig og får mer status og makt over eget liv. Hun vinkler seg deretter inn på hvordan hennes egen *empowerment* kan bidra til å skape endring for andre. Dette er også et fellestrekk i de andre intervjuene. De vektlegger at de vil bruke den kunnskapen og kompetansen utdanning har gitt dem, til å dra tilbake til sine familier og samfunn for å overføre den til de.

Pia

“Yes, the education could change the culture. Because I believe that if I get education I could go and teach them about the effects about early marriage and the effect of circumcision. Because if you try to tell someone the importance of these things, you can prevent the effect of these things.”

Dette synspunktet er noe som går igjen hos informantene. Her trekkes igjen deler av kulturen frem som negative og som praksiser som må ta slutt (se tabell 5.1). Først forklarer de hvordan utdanning gjør at de selv får tilegnet seg kunnskap og kompetanse om konsekvensene av slike praksiser, før de deretter vil bruke denne kunnskapen til å gjennomføre endringer ved egen kultur. Kvinnelig omskjæring og tidlig giftemål er hovedsakelig det som går igjen hos informantene, og de forteller om hvordan de som ”empowered” masajenter kan vende tilbake til sine samfunn for å drive utviklingen i en positiv retning. De tegner nærmest et bilde av seg selv og andre utdannede masajenter som utviklingsagenter eller utviklingsentreprenører i eget samfunn.

Andrea

”The way things are now, I think i will change things like early marriage, circumcision and things like that. Because if someone gets an education, he or she will get the knowledge that these things is not good.”

Andrea forteller også om sider ved kulturen hun vil endre på når hun er ferdig utdannet. Igjen trekkes tidlig ekteskap og kvinnelig omskjæring inn, sammen med hvordan gjennomført utdanning setter hun i en posisjon hvor hun føler hun kan være i stand til å endre disse praksisene.

For å prøve å summere opp masaijentene sitt syn på hvordan utdanning kan påvirke masaikulturen, ser vi at samtlige vektlegger at de mener det kan bidra til positive endringer. De tar for seg sin egen myndiggjøring gjennom utdanning og forteller om hvordan de med dette vil være viktige utviklingsentreprenører i eget samfunn. Utdanning er med å endre dem, slik at de kan dra tilbake å endre de negative aspektene ved eget samfunn.

6 Konklusjon

Gjennom innsamling, bearbeiding og analyse av innhentet data har denne oppgaven svart på følgende problemstilling:

”Hvilket syn har masaijenter på utdanning og hvordan påvirker det deres framtidsutsikter og holdninger til masaikultur?”

Mine funn viser at masaijenter i Form 3 på secondary-nivå har et generelt negativt syn på masaikultur. I et åpent spørsmål om å beskrive hva som er typisk masaikultur, er det hovedsakelig negative trekk som vektlegges. Innsamlet data og relevant teori gir grunnlag for å tro at deres syn blir påvirket av skolen de går på, men også forpliktelser Tanzania har internasjonalt og lokale lovverk kan være med på å forme deres syn.

Informantene er alle enige om at ved hjelp av utdanning får de mer kunnskap og kompetanse rundt negative sider ved kulturen deres og blir mer bevisst rundt sine egne rettigheter. Både i funn og teori kan vi se at kunnskap og kompetanse står sentralt i hvordan de forklarer sin økning i frihet og makt i samfunnene sine. Både elevinformantene og rektor forklarer hvordan dette til sammen gjør jentene *empowered*. Ved endt utdanning forklarer de en situasjon der de løsriver seg fra det skeive maktforholdet mellom menn og kvinner, og tar styring over eget liv. De ser for seg en bedre framtid med utdanning. Denne myndiggjøringen av de enkelte masaijentene fører til et selvstendig og uavhengig liv som de har ambisjoner om å bruke for å endre de negative praksisene og sidene ved kulturen de tidligere har trukket frem.

Masaijentene jeg har snakket med mener utdanning er svært viktig, både for å sikre seg økonomisk og for å øke kunnskap og kompetanse. Utdanning gir dem kunnskap om konsekvenser av praksiser i masaikultur, og de blir gjennom tilegnelsen av kunnskap *empowered*. Denne myndiggjøringen vil de bruke til å dra tilbake til egne samfunn som en slags utviklingsentreprenør, få en slutt på de negative sidene ved egen kultur og hjelpe andre jenter til å bli *empowered*.

7 Litteraturliste

- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag .
- Eriksen, T. L., & Feldberg, K. B. (2017). *Utvikling - En innføring i utviklingsstudier*. Kristiansand: Cappelen Damm Akademisk.
- Fangen, K. (2010). *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke .
- FN-Sambandet. (2019, April 10). *FNs bærekraftsmål*. Hentet fra <https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>
- Grimen, H. (2004). *Samfunnsvitenskapelige tenkemåter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (1996). *Feltmetodikk* (2. utg.). Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Hylland Eriksen, T. (1994). *Små steder - store spørsmål. Innføring i sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mashaza, L. G., & Majani, W. P. (2018). Kulturelle ulikheter og utfordringer. I J. Christophersen, & V. Vågenes, "*Uhuru na umoja*" - *Samfunn og utdanning i Tanzania* (ss. 103-125). Bergen: Upublisert manuskript.
- Mashaza, L. G., & Majani, W. P. (2018). Utdanning i Tanzania - Utfordringer og framtidsutsikter . I J. Christophersen, V. Vågenes, & U. manuskript (Red.), "*Uhuru na umoja*" - *Samfunn og utdanning i Tanzania* (ss. 126-143). Bergen.
- Raymond, A. (2014). *Girls' education in pastoral communities: An ethnographic study of Monduli district, Tanzania*. Reading: CfBT Education trust.
- Right to Education. (2016, Januar 28). *Tanzania implements free education policy for secondary education*. Hentet fra <https://www.right-to-education.org/news/tanzania-implements-free-education-policy-secondary-education>
- Stock, R. (2004). *Africa South of the Sahara - A Geographical Interpretation*. New York: The Guilford Press.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse - En innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- UNESCO. (2012). *EFA Global monitoring report. YOUTH AND SKILLS Putting education to work*. Paris: UNESCO.

UNFPA. (2014, August). Child marriage fact sheet. Dar es Salaam. Hentet fra https://tanzania.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Child%20Marriage%20fact%20sheet%20English%202014_0.pdf

United Nations Development Programme. (2018). *Summary - Human development indices and indicators*. New York: United Nations Development Programme.

United Nations. (u.d.). *Sustainable development goal 5*. Hentet fra Sustainable development goals knowledge platform: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>

Wedgwood, R. (2010). Tanzania. I P. Peterson, E. Baker, & B. McGaw (Red.), *International Encyclopedia of Education* (ss. 841-846). Elsevier science .

Vedlegg 1

Intervjuguide

Students

Background

- About your family, who are they, what are they doing?
- Do you have any siblings? How old, boys/girls etc...
- How was your life when you lived at home?
- How did a normal day at home look like?
- How is it to live away from your family?
- How does a normal day look like now?
- What do you like to do?

Masai

- What do you mean is typical masai? Is it different for boys and girls?
- Is it normal for a masai to take education (primary and secondary)? Is it different for girls and boys?
- Do you know many masai with education? What kind of education do they have, and what are they doing now? Any women?
- Do you know many people who has moved from your village/town? Where have they moved and what do they do?

Ambitions, school and opportunities

- How did you end up on this school? What happened? Did you want to go to MaSAE?
- Before you came to MaSAE, what was your motivation for doing good in school?
- How do you feel about going to secondary?
- What did your family think about you going to secondary, do they support you now?
- How do you think your life would have been today if you did not go to this secondary school?
- What do you *think* will happen after you finish secondary?
- What do you *hope* will happen after you finish secondary?
- What is your dreams and ambitions?
- Do you think school is important to accomplish your goals?
- Do you think education is important? Why/why not?
- How do you think education effects the masai culture?
- **Skrive et brev om hvor de ser seg selv om 10-20 år?**
-
-

Others masai (men).

- How is a normal day for you?
- Do you have any education?
- Do you think education is important?
- Do you think women should educate them self (more than primary)? Why/why not?
- Is education necessary/important for a masai?
- Do many women or girls you know take education?

Vedlegg 2:

Form of Consent

Western Norway University of Applied Sciences
Faculty for teacher education, culture and sports

The interview's purpose

Background and purpose

The bachelor thesis is based on a genuine interest in the topic of masai culture and how education contributes to affect its culture. The main question I am to answer is “Can education lead to development, and how does education affect the masai culture?” I am mainly interested in the pupil's thoughts on the topic, which is why I am asking you to participate in this study.

Through this form, I would like to inform you that this conversation will be used for my bachelor thesis about Tanzanian teaching in the topic education for development and masai culture. Only your background as a masai will be used as personal detail or data, and you will be given an anonymous reference throughout my thesis whenever I quote anything you say. Nothing will be traceable back to the informant in any way or form.

By signing this form, you agree to the interview being audio recorded. Any statement can during or after the interview be withdrawn. As for the recorded data that you provide, this will be preserved according to Norwegian Privacy Law and therefore deleted once it has served its purpose. Up until that point, it will be safely stored on the audio recording device until transferred to a computer. The bachelor thesis will be handed in by 3rd of June, and every stored data will be deleted at this time. Between the time of recording and the hand in, I am the only one who will have access to the data.

By signing this form, you voluntarily agree to the aforementioned information. You can at any time withdraw some or all of your statements by contacting me through mail at bjornarespelid@gmail.com or by contacting my mentor Arne Jacob Melting at Arne.Jacob.Metling@hvl.no.

Your rights.

As long as you can be identified in the collected data, you have the right to:

- access the personal data that is being processed about you
- request that your personal data is deleted
- request that incorrect personal data about you is corrected/rectified
- receive a copy of your personal data (data portability), and
- send a complaint to the Data Protection Officer or The Norwegian Data Protection Authority regarding the processing of your personal data.

What gives us the right to process your personal data?

We will process your personal data based on your consent. Our Data Protection Officer:
personvernombod@hvl.no

I have understood the information about the study, and I am willing to participate:

(Project participant's signature, date)

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Utdanning for utvikling - Hvordan er utdanning med på å påvirke masaikultur?

Referansenummer

537769

Registrert

12.02.2019 av Bjørnar Rødseth Espelid - 180944@stud.hvl.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Arne Jacob Melting, Arne.Jacob.Melting@hvl.no, tlf: 55585828

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

Bjørnar Rødseth Espelid, bjornarespelid@gmail.com, tlf: 95803191

Prosjektperiode

25.02.2019 - 03.06.2019

Status

22.02.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

22.02.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 22.02.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om etnisitet og alminnelige personopplysninger frem til 03.06.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet/.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Karin Lillevold
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)